

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Август кенгеш

Билим берүүде жангы закон анга жангыча къарамны излериңди

Тюнене Нальчик шахарны окутуу учреждениларыны келечилери кеслерини жыл сайын бардырылган төрели август кенгешлерине Къарал коңцерт залны мекямында жыйылгандыла. Аны ишине республиканы билим беруу эм илму министри да къатышханды.

«Модернизация болумлада Нальчик шахар округда билим берууно айнуу» деген ат бла бардырылган форумун ача, шахарны жер-жерли администра-

цияйлеге деп жарашдырылган тюрлю-тюрлю программала мектепде да жайрылгычта болугун англытханды. Дагыда бу право акт абитуриентле бир къарал экзаменде алынган белгиле төрт жылны ичинде саклангыча этиликди. Ол а, айкай айтса, аллай бла жаш адамла кеслерине тынгылы усталыкны сайларга заман да табаркыдыла. Андан сора да, закон педагоглары пенсияга алыгъаракъ кетерге болук, ич жылы ичинде квалификацияларын ёдорюрге аркинликлерин да саклайды.

Шахарны билим беруу системасында окутуу-юйретуу иш къалай баргъанын юсюнден айта, Тимур Касбулатович биологияда битеу окуу юйледе да электрон журналла болгъанларын, хар сегиз школчугъа бир компьютер жетгенин, мектеплени кёбюсю (аны бла бирге эчки усталда да) кеслерини сайтларын курагъанларын да билдиргениди.

Айкай да, жыл сайын усталаны юсюнден тюрлю-тюрлю конкурсула («Жылны усталы», «Открытие» эм башхала) да барырылардыла. Саклан окуу жылда алагъа киле къатышханларын эм къалай жетишимле болдургъанларын да докладчы ётмелик бла айтханды.

«Билим берууно модернизациялуу комплекс проект» жашауда бардырылгыча тебериғени бу сфераде көп торленуле этигенлерини баамды. Аладан бири ЕГЭ-ди. Аны юсюнден айта, Т.Мальбахов жылдан жылга предметледен керимдоло итлене баргъанын белгилерге суйегени. Сёз ючюн, математикадан, информатикадан, орус тилден, тыш къырраллы тилден.

Арт кезинде школгъа дери билим беруге эчки эс бурула болганнанга ушайды. Аны себепли бу бёлюмде да эчки стандартла жарашдырылгъандыла эм ала бийыл бир къауми учрежденилада пилот халда жашауда бардырылгъандыла. Докладчы бу затны юсюнден РФ-ни Президентини мый укаларында белгиленгенин эм ол кезинде юч жылдан башлап жети жылгъа дери сабийликте тийлиш аймакларда программалар ётерча этерге кереклимин билдиргениди. Алай бла Нальчикде 2013-2014 жылда теберен 665 жангы жерге жашчыкъла бла къызчыкъла садикге жюрюрге боллукдула.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Нальчикни 9-чу номерли школуну усталы Сазайланы Сакитаны сауыгалгъан кези.

циясыны башчысыны орунбасары Анжела Долова жыйылганланы барысын да келе тургъан окуу жыл бла алгъышлагъанды эм магыналы да, хайыры да ишлерге чакырып, сёзю билим беруу департаментни башчысы Тимур Мальбаховча бергениди.

«Билим берууно юсюнден» жангы федерал законну жашауда бардырылгъанын эсгергениди. Аны хайрылана, школ бла ата-аналаны араларында келишимни юсюнден айтгыча болугун да чертгениди. Андан сора да, жангы законга кёре, гимназияларга, предметлени терен окугътан

ПРОЕКТ
Минги тауда - концерт

Варопаны бек бийик таууну конбатыш жангырдыгы тэппесинде, 5642 метр бийикликте концерт болганды. Акустикалы гитарада 45 минуту Юрий Визборну, Михаил Калининни эм Дмитрий Юрковну жырларын жырлагъандыла. «Музыка вершин» деген концерт проектин белгили бардала М. Калинин бла Д. Юрков «Семейная Эльбрусна-Да Балкани» бла бирге къурагъандыла.

Проектни чеклеринде битеу дуняны бийик тауларыны төп-леринде музыкалы – спорт фестивалыла бардырадыла. Калинин айтханына кёре, Минги тауда концерт бек магыналыды. «Балтай бийикликте акклиматизацияны ётген артист мындан ары башхалагъа да къатышалыкды. Хар ким да тийиш инструмента кеси этпеди. Тэппесине ёрпегенле улуу сыйгъа

сизинде жан берген аскерчилени эсертмесине голле салгъандан башланганды. Сора акклиматизацияны Терс-Кёльда, Четгеде эм Эльбрусда ётгенди. Тауны тэппесине уа тогъуз адам къагъанды.

Аны кытышхан сайбиле бла алааны биргелерине келгенле эрикмей турур ючюн, ала, атлагъа минип, жаула да жорюгендиле, экскурсиялагъа, чабакъ тутаргъа да баргъандыла.

«Музыка вершин» атлы проект КъМР-ни МЧС-ни, «Терс-Кёль» тауда жоруу араны, Россейни десантниклерини союзуун, Билдин эм ТНТ каналланы болушлыклары бла къурагъанды.

Алиса ТАРИМ.
Элбрус району администрациясыны пресс-службасы.

Байламчыкъла
Эллилеге таплыкъгъа

Адамла аланы жарыштан шартланы юсеринден юялеринден окуна билдирип къорча этгенди Черек муниципальный район жер-жерли администрациясы. Энди аны сайында Интернетте ишлейди-ht/cr.adm.ru неда (admcherek.ru).

Аны юсю бла хар ким да администрацияны башчысына тарагынуун билдирерге, районда бек керекли ишлени юслеринден кесини оюмун айтырга, билген амалларын туура этерге боллукду. Андан сора да, кеслерини борчларын тийишликчана толтурмагъан, къулықлары оздорууп хайырылган, гражданданы аркинликлерине бла законлу сейрликтерине бузуклык этген, улутха алгъан, жумушларын тамамларга тийгиз салган эм башха бузуклыкла этген муниципальный ишчилени юслеринден да билдирерге онг барды.

«Россей Федерацияны граждандарны обращенияларына къарууну жорукларыны юсюнден» 2006 жылда 2-чи маында чыгарылгъан 59-ФЗ номерли Федералыйн законга тийишлиликте битеу тилекле бла тарагыулагъа жуула аланы жибергенин почта неда электрон адресине ётюрлюкдоло. Алай а биреуну сындырган аман сёзле бла жазылган, миллетлени араларына суукулук салган, бир бирге къауми сёзлеге чакырыган обращениягъа къараллык тийюлдо.

Бизни корр.

Келишим

Салынган борчланы, кючлерин бирикдирип, тамамларгъа оноулашхандыла

КъМР-ни Асамлы информация органы, жамаут эм дин организацияла жаны бла эмда Дагыстан Республиканы Миллет политика жаны бла министрстволаны араларында бирге ишлеуно ююсоуден келишим къабыл этилгенди. Анга бу кюнде Махач-къалада эки ведомствону да таматарлы Мухадин Кумахов бла Алексей Гасанов къууанчы халда къол салгандыла. Аллай келишимле ол кюн Къабарты-Малкъардан сора да, СКФО-ну башха субъектлери бла да этилгенди.

Документлеге толтуруучу властын РФ-ни Север-Кавказ федералыйн округга кирген субъекттеринде миллет эмда информация политиканы жашауда бардыр ючюн жууалы болгъан тилеп озгенди.

Салынган борчланы, аланы тамамлауу амалларыны юслеринде кеслерини оюмларын кенгешге къатышханыны барысы да айтхандыла. Мухадин Кумахов

Кенгешге къатышханы СКФО-ну асамлы информация органдары араларында халланы да кючлендерге бардырга кереклинин бир ауудан чертгенди. Аны ючюн а материалланы бир бирде басмалауу эмда телеберуулене кёргозюну курадыга, дагында журналистлеге пресса эм блог турла бардырырга керекди. Андан сора да, культура байламчыкъланы төрелерин жангыртууга тийишлиди, ол санда айтхылык этнография ансамбльлени, халкъ театралары, симфония оркестрлени гастроляларын бардырырга. Ол кючлук республикаланы халкларыны адет-төрелерин, культуарларын

органларыны башчыларыны кенгешлери барган кезинде къол салынганды. Россей Федерацияда къарал миллет политиканы 2015 жылгъа дери жарашдырылган стратегиясын профилли министрстволаны эм ведомстволаны оноулары бла бирге Россейни Регионалны айнаыу министрствону тийишли департаментини директору Александр Журавский эмда Дагыстан Республиканы башчысы къуллугун болжаллы эмда толтурган Рамазан Абдула-

бийлирге себеплик этерикди эмда адамлагъа басманы юсю бла халар билдирерге ашы сылтау боллукду. Аллай ишлеге асамлы информацияны Федералыйн органдары эм бурмай къаракъ тийюлдола, алай бла ала Север Кавказы атын ич бла айтдырыгъа ююшленин къошаркыдыла.

Асият ПШИГОШЕВА.
КъМР-ни Асамлы информация органы, жамаут эм дин организацияла жаны бла министрствону пресс-службасыны башчысы.

Культура

Режиссёрла усталыкларыны кётюрегиле

Россейни Къарал сауыгъасыны лауреаты, РФ-ни халкъ артисти, М. Горький атлы Оренбургдагы драма театрын художестволу башчысы, РФ-ни Театрда ишлеу генерални союзуун секретары Рифкат Исрафилов Дагыстан Республиканы Избербаш шахарында мастер-классы болады. Бизни республикадан анга

Шимал Кавказы, Абхазияны, Юг Осетияны режиссёрлары къатышырыкъдыла. Ары Къулийланы Къабарты атлы малкъар къарал театрыны баш режиссёру Роман Дубов эм А. Шогенцук атлы къабарты театр драматеатры режиссёру Владимир Теувакуов

кетгенди. КъМР-ни Театрлада ишленгенини союзуна башчысы Майя Фирова айтханы кёр, мастертскан бир къауми жылдан бери ишлейди, ол регионда чыгарма коллективлени арасында шукълукну кючлерге себеплик этеди.

Римма ГЕРАСИМОВА.
КъМР-ни Культура министрствону пресс-службасы.

КЪУУАНЧ

Кенг эм къууанчлы халда

31-чи августта, хар замандача, Миллет музейде суратлагъа къараргъа суйегиле КъМР-ни Художниклерини союзуу «Кючарты-2013» деген отчёр кёрмючлерине къараллыкыдыла. Суратла искусствоны музейинде уа «Мени тургъан жерим-Къабарты-Малкъарым» деген сурат галерея ачылгъанды.

1-чи сентябрьде битеу ишле да Нальчикде «Емюрлюк отну» мемориална, «Емюрде да Россейн» уа «Улуу Ата журт урушун кезинде ётген нальчикилеге» деген эсертмелеге голле салгъандан башлангъандыла.

11.00 сагъатда Сайбилени бла жаш адамланы чыгармачылыкларыны къаласыны алдында майында «Мени республикам, мени Россейим» деген ат бла тюрюн бардырылгъанды. Сагъат онекде уа, хар замандача, ат чарилешден Элбрусну кубогу

ючюн халкъла аралы эришуле бардырылгъандыла.

Быллай кюнде урушун эм урууну ветеранларыны «Эстафета» деген хору концерт кёргозмей коймайчууду. Тургъан жерибизни макамыларны эшитирге суйегиле 13.00 сагъатда «Восток» кинотеатрыны алтына барында. 400 жыллык майданында уа эстрада-духовой оркестр согурт турлукду.

Онёрт сагъатда Атажук улуу бахчында художниклени, къолдан усталаны, окуучулары да чыгармаларыны, голлене кёрмючлери билдирди. Мана дагыда миллет ашаркыларыны конкурстары бардырылгъанды. Кюшакъ билим берген учреждениялары окуучулары эмда муниципальный коллективле «Тургъан ючюн» бла, сойген шахарыбыз» деген ат бла концерт кёргозторюкдоло.

Абхазия майданы уа районланы башхараланы, миллет культура

Римма ГЕРАСИМОВА.
Культура министрствону пресс-службасы.

Шимал Кавказ кюн сайын	Мал кютмеген байыкъмаз	Бийик къаяла къоюнунда, алапат талада	Жюрек ачыкълык	Шахар байрамгъа хазырланады	Сейирлик жолоучулук
2 бет	2 бет	3 бет	3 бет	4 бет	4 бет

Билим берүүдө жангыз закон анга жангызча кыраамны излерикуд

Азыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Т.Мальбахов кыошак билим берүүдө да энэ эс бургуфта тийишликни билдиргенди. Аны юсю бла ФХМУ окуучулагыа болушук халда торло-торло программала ишленгерин да аңгылатканды. Мониторинг аңкылаганга көрө, ата-аналык шкollаны ишлеринде артык жаратмагын затлары болганын эсерттип, мындан ары андан да иги жүрөшүргө чакырганды эм форумга жыйылганланы көлө турган күч байрам бла да атышпалганды.

Жыйылууда алтынык номерли шкollну директоруну окуучу-ийрети жуаны бла орунбасары Римма Кыкова, 13-чч номерли гимназия директору Асламлы Сабанов, 15-чи номерли шкollну бойсонууда болган сажини башчысы Аталланы Джиамия, биринчи номерли гимназия-шкollну директору Лидия Ордокова эм башкала

аланы тюз тамамлауу билим берүүнө качествону игледируу бла байланы бардыргыча чакырылганды.
Форумда билим берүү эм илму министр Пшикан Самёнов да сөлөшгөндү. Ол биогонтог кенгешде бу сфераны ишине ачыш тинтүү этилгенин белгилегенди. Жыйырма жылны ичиде ишпел турган закон энди күн-түрт кондон («Билимни юсюден» жангы законга жол кыоргыгын эсерттип, бу болум хар зат да оңсагыттай торленин кыалгыгыны белгиси болмаганын да аңгылатканды.

Шкollга дерби билим берүүнө юсюден айта, бу сфераны анычтууга саулай да кыраанда 508 млн. сом белоннгенин, аладан 59-су бизни республикага берилгенин да билдиргенди. Ол ырыскы 2013-чи номерли шкollну бойсонууда болган сажини башчысы Аталланы Джиамия, биринчи номерли гимназия-шкollну директору Лидия Ордокова эм башкала

Сауыланганланы кыаууу.

сөлөшгөндө. Была барысы да ФГОС-ланы, жангы законун, сабыни сагуулугу сакылауу, «Россейде математика билим берүүнө юсюден комплекс концепцияны» юсюден оюмларын айтканды.
Билим берүүдө эм илмуда ишленгенин профсоюзларыны шажар комитетини председатели Татьяна Вологирова да преподавательлени хакларын көпоруноу, аланы жашау журт бла жалчытууну, коммунальн жумушлаа ючюн тарфилен проблемаларын көпторгөнди эм

саны бла байланы болмаганын, ол кебосоңдо карданы усталыкларына көрө болганын чертгенди. «Хар ата-ана да, сабыни шкollга элте туруп, ол тамбла аны бошкыса, кыты конкуренция халлада кесине жашауда жол табалгыгыны юсюден сатыш этедиң», дегенди.
Министрге хакысын дерокилене, сажини юсюден да соруула берилгенди. Окуу китапканы юсперинден айта, ол бу программаны жашауда бардырыо ючюн, 360 млн. сом кереклисин, республикага 52 млн. белоннгенин билдиргенди. Ол ырыскыга китапканы эм алгга кыолагыны ююркенин

сабыйлерине алынырыккыдыла. Сабыи садланы юсюден сорууга ыа Тимур Мальбахов жууап бергенди. Ол билдиргенге көрө, энди ала шкollдан айрылып энди даражалы уржеденилагыла саялыккыдыла (жангы законга тийишликиди). Ол жумуш шажарда бир кыауун кезиге бардырылганды.

Былай август кенгешиде ашы төрөледен бири - озган окуу жылыны ичиде жетишимме болдурган усталаны сугылаууду. Алай бла Билим берүү эм илму министрствону атындан биринчи гимназия-шкollдан Кюонакканы

Люба, 28-чи номерли прогимназияны башланган шкollну устазы Биттирланы Сакинат сыйлы грамотала алганланы санындардыла. Шажар администрацияны сыйлы грамоталары бла ыа Тохаланы Балкысы (32-чи шкoll), Гаспаланы Людмила (74-чч номерли сабыи сад), сауылангандыла. Билим берүү департаментин атындан белгиленгенлени санында ыа Газаланы Фатима (10-чч шкoll), Жа-боланы Лейля (74-чч сабыи сад), Диналаны Мариям (9-чч шкoll) эм бирине бардыла.

Форумда датчылаа бир ашы төрө - ол жаш специалистени педагогалыны санына кыошууду. Алай бла быыл шажарны шкollларында онөшө кыы бла эки жаш кеслерини усталык жолларын башпарткыдыла. Аланы педагог сообществону атындан 9-чч шкollну устазы Наталья Малахова алгышпалганды.
Август кенгешини кезигеңдө экинчи номерли лицейни окуучулары кеслерини атындан программалары бла бири келгенлени кыауандыргандыла.

МОКЪАЛАНЫ Зукура, Сураатны ХОПАЛАНЫ Марзият алганды.

ЖЖХ Юлю алырча биригуле бардыла

Беш жыл мындан алгга жашау журт фондуу жумушларына кырау система жангы жоруккы бла ишпел башлаганды. Тырныаууда да ол заманда урчу кырау компанияла кыралган эдиле. Шөңдө шажарда алай бешиш барды. Дагында мында юйлен илеринден кыралган 27 биригу да ишлейди.

Быланы экисимден кыайсы саидалы болур? Шажарны администрацияны башчысыны орунбасары Мувед Азубеков айтканга көрө, ал кезиге Фатрларны ишлери управлжашы компаниялагы ашынып, төпелени барысын да толусунай эм заманында берип турган эдиле. Алай кыауун замандан а, жарысууга, болум осалгга көте башлаганды: бир-бир компанияла, кеслерини борчларын тийишликча толтурмагынларын эсеп, адамла ахча бергенин кыюлгандыла.

Кеслери жаньндан коммуналь шкollда да жуушпаны тамаларга ырыскылары болмаганыны хатасиндан ишине узак болжалга салып башлагандыла. Алай

этерге жарамганын айтып, шажарны администрациясы аланы «кысып» башлааса ыа, адамланы улуу борчлары болган кыраткыла да ол заманда урчу кырау компанияла энчи ишлейдиле, алгга кыралдан бир торло болушук этилмейди. Ишлери жаландан аланы юйлену жумушларына кыраганлары ючюн адамлардан жыйган ахчага бардырадыла.

Былай компанияла бла аңгылашуу табаламганыла юйлен илерини биригууну кырауга болуккыдыла. Аны ыа не иглиги барды?

«Бу организациаланы башчылары кыошулукукда жашайдыла, аладан соругга не заманда да жангы болушук», дейди Мувед Талибович. - Фатрларны ишлери биттеу жыйылган ахчаны не ишлеге кыратырга кереклисин кеслери оңулашып белгилейди.

Жетишимли ишленг биригууле да жуушпаны тамаларга юлюго. Сөз ючюн. Мускув ормамда 36 фатралы юйде жашаганыла, коммунальн

Мал кютмеген байыкымаз

Бусагатта жашауда баш кечиндиген кимге да артык тынч тийлойдү, ботонда тау элпедө. Алгын, ара мюлккө болган кезиге, кыада да ир табелы эди. Кырал торленнгенден сора ол жангы бла хал осалгы кетеди.

Белгилесинча, тауда бичен ишлеген не заманда да тынч болмаганды, бу арт жыллада ыа ол ботонда кыйынга айланганды. Бичениликке баргырга арталыда онг болмай кыалганды холланы осал халларыны хатасындан. Барганганга да кыоркуулууду, палахха кыалгырга болуккыду.

Бусагатта элден соруоуге чыккыган маллагга кырасанг, аланы саны озган жыллардан эсе иги да азды. Алгын тарт-беш жез кыо болган тийреден, ботонюкдө соругу энди кич-оң жюз малдан көп чыкмайды.
Анга ыа сылтау кедю. Биринчиден, мал ашы, мирзеуно багылары бийикдиле, сатып

алгырга жар бир адамны да кыолундан келмейди. Экинчиден, тутхан малкырагын бичен хазырлаган көк кыйын болгыанды.
Белгилесинча, тауда бичен ишлеген не заманда да тынч болмаганды, бу арт жыллада ыа ол ботонда кыйынга айланганды. Бичениликке баргырга арталыда онг болмай кыалганды холланы осал халларыны хатасындан. Барганганга да кыоркуулууду, палахха кыалгырга болуккыду.

РАЧЫКЪАУ улу Борис. Сурааты автор алганды.

Адигейны окутуу системасына ахча беруу иги кеске эсгенди

Адигейны билим берген системасына федеральнй эм республикалы бюджеттен ахча беруу былын 12,5 проценте - 2,7 миллиард сомга көбейгенди. Аны юсюден педагогалы августта бардырылуучу кенгешлеринде айтпалганды.

Бу сферада кү жылы ичиде айнуучу итогаларны чыгарганда айтпалганына көрө, усталаны иш хаклары, орталык эсеп бла 85 процентке, сабыи саддага юйретиючолени - 95 процентке көбейгенди. Шкollаны усталарыны көп хаклары да быыл 6,5 процентке көпторлоюкдө.

Кенгеше шкollга дерби билим берүүнө кырал стандартларын битудуния физкультура-спорт комплексини проектлерин сюзгенди. Кенгеше Адигейда ЕГ-нн бардырыну эм математика жангы бла билим берүүнө айнуучу регион концепциясы, аныч усталык билим берүүнө системасында болум сюзелгенди.

Ишислени саны азайтканды

Ахыр төрт жылы ичиде Ингушетида ишислени саны эки керден асламга - 30 минг адамга - азайганды, деп билдиргенди Юнус-Бек Евкуров. «Ишислени саныны азайганы мадраланы комплекси жашауда бардырылганы бла байлаланды», - дегенди ол пресс-конференцияда ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине. Экинчи жылда федеральнй целевой программа да себеллик этгенди, аны келкеринде 4 минг ишчи жер кыралганды, республикада гиче эм орталык бизнеси анычтууга себеллик этилгенди. «Биз артыкча предприиматель иш бла юрешти башлаганыла болушобуз, нек дегенде ала да жангы ишчи жерлени кырауу ачык», - дегенди Евкуров.

Областьха инвестицияланы таян келтирлик амалаа
Ростов областы 2020 жылга дерби дерюлген жерлени экономикасына эм социальнй сферасына инвестицияланы өлчөмүн көп кылмай юч көреге көбейтирге эм 565,5 миллиард сомга жетдири мурагыды. Алай борчу салганга субъектке, дегенди Донну губернатору Василий Голубев. Инвестиция сфераны стратегиялы айнуун да губернатор кыабы этгенди.
Белгиленген борчланы областьда беш индустриялы паркны андан ары анычтуу бла, инвесторланы хазыр инженер сөтөнге кыошулуугуз деп чакыруу бла, кырал эм энчи партнёрлукну механизм игледируу бла жалчырту мураг барды.

Средствени планда, андан сора да, администрация чырмаулары кетериноу, ол сандан инвесторлага «бир терезени» кырауу жашауда бардыры мураг барды. Аны бла бирге, мында - 100 губернатор инвестпроект», бу тизмеде айтпалган объектлени ишлеу оңулачыны контроллерында бардырылдыла, дегенди ол жерли правительствону пресс-службасында.

Мамукъ ёсдюролген жерлени кенгертирге умтулууда
Астрахань областьда мамукъ ёсдюролген жерлени бир денгиле губернаторуну пресс-службасында ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине. Мында мамукъ юч районда 80 гектарда ёсдюредиле.
ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине фермер Василий Фурсов айтканга көрө, бу битини уркулларыну бу жерли болушуга жардырыла көп сора эм дучин бла бир семитгыч кыратмазна этгенди, качество жуаны бла мында ёсдюролген мамукъ юбъекти эм туркмении мамукъладан эсе узунду, андан этилен халы да тутучууду. Айтпалган фермер мюлккө промышленность мамукъ 16 гектарда ёсдюролдө, алгандан окуяну жыйылтык тирлик Санкт-Игорь этпел кырауу ачык бла бергенден. Аны юсюден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Юг аскер округуну пресс-службасында билдиргенди.

Темир жол бригадигада - кырауу самосвалла
Волгоград областьда орнашкан Юг аскер округуну темир жол бригадасына улуу жоке ташуучу КамАЗ-65222-чи номерли шөңдог автомобильден 40-дан асламы кыорууну кыралга кыралга ачык бла бергенден. Аны юсюден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Юг аскер округуну пресс-службасында билдиргенди.
«КамАЗ-65222-чи деген автомобиль жоке жерледе да жюрюлганы эм бир жолгга 20 тонна жоюно элпалган бу машинаны энчи техниканы жарашдыруучула кырагандыла. Ол кыорулуш материаланы эм промышленность жоке-нин ташыруга деп жарашдырган машинада. «Ноу-хау» деген автомобильде кыш жемеледе жоюк бузулап калмакча этилгенди - мотордан чыккыган исси газ машинаны кузуюн жылтып турлукуду», - дегенди окурганды.

Программада - закый композиторланы произведенилары
«The Best», «Лучшее» - деген да бла башланганды
Россейде биринчи болуп Олимпиадалы ара шажары Романд симфониялы оркестрини жангы концерт сезону. Программасы - Моцарт, Бетховенин, Чайковскийни, Брамсны сочинилери бардыла.
Алиса Дебольская аты органнй эм камералы музыканы филармониясыны залыны директору Валерий Афиногенов, ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине айтканына көрө, концерт сезонига жаранган программалар Бордирини «Князь Игорь» операсындан «Полночь в Париже» операсында, Мусоргскийн «Рассвет на Москве-реке» деген амалтык ариу тайбият зарисовкасы, Лискевич «Иван Суасин» деген операсында себирлик «Полночь» эм «Вальс» деген чыгармалары болукудыла.

Кыалмукуда айткылы артисте жыйылгыкыдыла
Монгол тили халкканы «Кыалмуку шувеланы чакырады» деген биринчи халкыла ары фестивалыгыла Кытайдан, Монголидан, Буртиядан эм Тувадан артисте кыатышырыккыдыла, фестивалдагы листадан 1-чи сентябрьде бардырылгыкыды. Аны юсюден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине ол жерли кырал филармонияны директору Аркадий Манджиев билдиргенди.
Монголидан атлары айтпалган артистени - жырчыла Самандын Жавхаланы эм Долгини, студентлени араларында бардырылган битудуног ол кришюледе хорлаган Эрдэнэцэгин, аты айтпалган жырчы Халингни эм Кытайны «Эмени Хор» деген жырчы кыаууун эм көп башканы келерлерин ашыгып кыалкыдыла. Монгол тили кыралдан чакырылган кыалкындан сора да, фестивалга кыалмукулу артисте да кыатышырыккыдыла.
«Дагыстанэнерго» ёнкоючон

Газчылагга кеси ырызалгыгы бла тегерикди
Махачкылааны келкенгени оңу болган «Дагестанэнерго» деген коммунальнй предпритиясы айтканына «Газпром межрегионгаз Пятигорск» деген предпритиясы борчула телпоэнергетика ырыскыдан берликди, деп айтканды ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине республиканы промышленностуну эм энергетикасыны министрствосуна келечисин.
Аны алында юкне ведомствону башчысы Ризван Газимагомедов, ол проблемга жоралпа, кенгеш этгенди. Анда айтпалганына көрө, газ ючюн борчу «Газпром межрегионгаз Пятигорск» компанияны телпоэнергетикалы ырыскындан берүүнө юсюден сөлөшүлө бардырыла туралдыла, дегенди «Дагыстанэнерго» келечисин.

Тукбум жыылыгы

Бийик къаяла къююнунда, аламат талада

Ыкъыгъ мындан алгъа бир къууанчы иш болду. Черк азуунда, шендо жаланда таш хуналары бла ой топлери сакъланган Ишканти элини кътады Тетулары жыылдыла. Аланы асламысы узакъ жерден келди.

Алайда аламат, ариу, тоз, кенг майдан барды. Эркин жер. Жыл сайын нарп оюнда да бълыйда баш бардырыла болмазла. Асхут заманга жетки биз ары. Къп адам жыыллы тура эди. Къарачайны аламат жырчысы Байкуланы Солтаны «Бери кел, бери кел» деген жырыны таушу бизни ары чакъырады.

Машинабыз ол жанына жол салады. Бурун заманладан къалгъан хуналарга да сейр эте, бираздан бир да майданга жетебиз. Эки уллу палата. Илеринде, урун-урун тизилип, аш къангалга, аланы юслери торлю-торлю ашаркъыладан топла-толу.

Майданы бирси жанында уа тукбуму белгили адамларыны суратлары, аланы юслеринде къыска билдирюле да. Ол санда Социалист Урунуну Жигити Тетулары Шамшоджанын, белгили алим, тарых имуланы доктору, КЪМР-ни имуларны сыйлы къулукчусу Тетулары Алимни, Филология имуланы доктору Тетулары Борисни, белгили опера жырчы Тетулары Парисаны, Ата журт урушга тире къатышхан, кеп ермешиште экен жигитлиги ючюн тер орден, жети майдан бла суратландан танк ротаны командир Тетулары

Айштыны къызы Темирболатланы Баблинаны.

Аладан сора, урунунда, имуду да атларын айтдырган кеп адам барды: Филология имулары доктору Тетулары Ека-терина, КЪМР-ни сыйлы устазы Тетулары Роза, авиаконструктор Тетулары Жамал, КГБ-ны подполковники Тетулары Магомет, милицияны подполковниклери Тетулары Къурманбий, Солтан, Магомет, Аргентинада бузга къыажу службаны таматасы Тетулары Анатолий. Къурманбийни жылы Руслан а математика имуланы кандидатды. Биогнолюде ол МГУ-да ишлейди.

Ата журтка жуу чапанда, бу тукбумдан жырмайга жуукъ адам урушха кетгенди. Тетулары Хамзат да майданга жетебиз. Эки уллу палата. Илеринде, урун-урун тизилип, аш къангалга, аланы юслери торлю-торлю ашаркъыладан топла-толу.

уруну эморино экинчи жарымында Тетулары Молпа барганды. Ол кеси да Хурузда тохтайды. Эл эфендис болуп турганды.

Биогнолюде бу тукбуму адамлары Гиче Къарачай районда да жашайдыла. Андан келгенде Таттуука, боза аякъны алып, бери жыылгъанлагъа, мында жашагъанлагъа, сулайды битеу тау халкъына алгъыш этгенди, тынчылыкъ, эселик, ырахатлыкъ тежегенди. Ызы бла Къарачай жанында жашагъан Тетулары юслеринде да айтханды.

Хадис, тукбум юч атаулгъа бълюннгени билдире, жети атагъа дери санан берди. Ол да халкъыбызны ахшы төрелеринден бири эди. Анга да адамла бек ырыз болдула. Къагъыт, къалам алып, жазып алгъанла да болдула. Дагында ол тукбуму келечилерине къаушдан, жашдан туугъанлагъа сөз берди.

Белгили радиожурналистбиз Гелланы Сахадинни анасы да Тетулары къызларыды. Кезиу анга жетгенде, ол былай деди: «Ариу кюн жыйлыгъанбыз бери. Жашуубуз да алай ариу болсун. Бир бирни билейик, таныйык. Бар заманда да билекли этейик. Ышлай къууанчы жыылгъуларыбыз кеп болсунла».

Жыылгъада бурун заманлада лгъа «адамларын да эсегерди. Аладан бири Хуртуй эди. Къолайлы, кеп малы, мюлюк болган. Энде тюкен тутханды. Тау артына этюп, патеген чыракъларга дери адамлага керекли затла келтиркенди. Ырысжыкъдан къаруу сузлагъа юлюш чыгъарганды».

Хадис а кеси жанында тукбум китабын, жарашдыра турарбыз, келер жыл басма-нырыкъды, аны сылтау бла дагында жыйлыгъанбыз, дегенди. Тетулагъа туугъан элери ана сюточна багъалды. Аллах аланы ахшы мурастарына жетдирсин!

ОСМАНЛАНЫ ХЫЙСА.

ХАЙЫРЛЫ ЮЙРЕТИУЛЕ

Харбызланы кезиую жетгенди

Ашпа, ууланмай къалай къалыргъа боллукъду?

Харбызы заманы жетгенди. Татыууду, хайырлыды эм, жарсыгъа, къоркчуулу, къауыргъалды. Биз хар жылда да былай жарбызга нитрат къууанмай къалырыбызми, харбызлагъа харбыз болуларымы?

Харбызладан жаланда зауукълукъ къалай алгъа болгъууну юсюнде Владимир Мурадиде халлар айтады - биология имулары кандидатды, МГУ-ну билимнин айыулары жаны бла лабораториясы таматасы.

бир тийишли мардада, андасанда бир кере ашпа къоисакъ, андан бизге бир торлю хата да тошумез эди.

Къалай сатып алгъа керекди?
• Бусгъатда улуу болмагъа-

лурга керекди. Анда аксыл ызыкъла бар эселе, харбыз гурушхалы продуктуду. Ол ызыкъла саргъылдымла эселе уа, нитрат кепю.

• Харбыз есен жеринде бишен эсе неда жолда этилген кезиуонде жетген эсе, аны да хатагасы жокъду, алай бахчада бишен харбыз татыраркъ боларды. Аны сапчыгъа да къаргъыз: ол кургъакъкъы эм тынч юзюле эсе, харбыз есен

таушу бек сезилликди- ичинде бек жери уулду. Алай харбыз асламысында женгиле боланды, ала кургъакъ балгъанла, аны сылтау бла дагында жыйлыгъанбыз, дегенди. Тетулагъа туугъан элери ана сюточна багъалды. Аллах аланы ахшы мурастарына жетдирсин!

Вашхаллыкъ неденди?
Астраханьны харбызлары къардалым-жашилледиле, ызыкълары къаралдыла эм жассыладыла, урлуклары улула эм морла. Орта Азияда тилгеле - Оронби, сортуладыла, къабукълары асламысында ызыкълызыла, урлуклары къарала эм ууакъла. Ала аз сатыладыла - узакътан келтирге тошеди, ол а кеп къорачан изледиле.

Мен а сизге улуу болмагъан харбызланы алгъыгъыз дейме. 2-3 килограмлыкъланы. Аланы асламысында юг жанына барган поездде тохтачу жерле ынала сатадыла. Чынтык восток харбызла аладыла. Бахчада бир торлю халкъыла хайырланымлай есдорюледиле. Бизге жашагъан жерибизге алайланы хазна келтирмейдиле. Харбызы тышы къалын эсе, саргъылдым эсе, ол мал ашамакъды.

Насылах алай харбызла сатыгъа бек аз тыгъдыла. Бу арт кезилде тюрлю япону харбызланы юслеринден тамашалык ханар кеп айтылар.

Тюзон айтсакъ, ала Российде эрттенден бери да есдорюледиле: харбызланы гиче заманларында торлю-торлю адырланы ичлерине салып, бишинчи дери тутадыла, ала уа кюлугъыз (бармагъыгъыз) бла къагъып къерсигиз да, билликсиз, бишинчи тунакъ таушу этерик туйюлды, аны таушу шатак ошитилерге керекди- аны инчинде этеуа жыылгъан жерикле боллукъду, аны бишиую озгъан эсе уа, тунакы

«Аргументы и факты» газетден.

Харбызланы заманлары келгенди. Бусгъатда Астрахань областьда есдорюлгенге сатыладыла, ала бир торлю стимуляторла эм нитратла да хайырланымлай бишендиле. Аладан да алгъа жетген нахыкъла уа исси эм къургъакъ хауа болуму жерледе есдиле. Ала гиченедиле - суусу иги улула болмайдыла. Ол себеден а ала улула болуп ючюн, азот семиргичини хайырланыр-гъа керек боларды. Алай есдорюлген харбызлада нитрат асыры кепю. Ала жаланда келери алай улула туйюлюле, алай темогъу биинге уа заран тошоредиле.

Битеу алып айтханда, биз нитратланы продуктла бек кеп ашайбыз. Ала жаланда тахта кететиледе, ашалычу кърдыкда эм женишерде угъай, къыямлада да бардыла-алагъа сеилге кеп къмайлар хар заманда да къошулады.

ан (5-7 килограмм) харбызы сатып аласакъ, анда нитратла алай кеп боллукъ туйюлдюле. Ала харбызлагъа есдорюлген харбызла бусгъатда бек улула боллукъду.

• Харбызы къабугъанда сурутха да аз бургууз, аны юсюнде ызыкълыла ачыкъ шаткъ кёрюне эселе, анда нитратла жокъдула.

• Харбызыны кесип, тешик этип кере эсегиз, ол кесими инчиде эти бирча къызыл бо-

жарында бишенди.

• Сатып ала туруп, харбызыны къолайлыгъы бла къатыраркъ къысып къоргоз, ол иги эсе, топча къыты болурга керекди.

• Харбыз бишен эсе, аны кюлугъыз (бармагъыгъыз) бла къагъып къерсигиз да, билликсиз, бишинчи тунакъ таушу этерик туйюлды, аны таушу шатак ошитилерге керекди- аны инчинде этеуа жыылгъан жерикле боллукъду, аны бишиую озгъан эсе уа, тунакы

жарында бишенди.

• Сатып ала туруп, харбызыны къолайлыгъы бла къатыраркъ къысып къоргоз, ол иги эсе, топча къыты болурга керекди.

• Харбыз бишен эсе, аны кюлугъыз (бармагъыгъыз) бла къагъып къерсигиз да, билликсиз, бишинчи тунакъ таушу этерик туйюлды, аны таушу шатак ошитилерге керекди- аны инчинде этеуа жыылгъан жерикле боллукъду, аны бишиую озгъан эсе уа, тунакы

Окучуларыбызны чыгъармачылыгы

Будайаны Малика 1951 жылда Къарачаида туугъанды. Халкъы бла бирге ата-баба жерине къайтхандан сора Отыр Буханда жашаганды. Школуны артулу къылдырген намуз тизгине жаратылгандыла. Жашауу кочюне сейрсири, ананы огурулуугуна сый бери, ёз жюрек сёзон баямлайды Малика.

жаш къызын жюрегин къошгай, назму жазарга учундургандыла. Алай бла сыймекликке аталган, тауларыбызны артулугу къелдендирген намуз тизгине жаратылгандыла. Жашауу кочюне сейрсири, ананы огурулуугуна сый бери, ёз жюрек сёзон баямлайды Малика.

Жюрек ачыкълыкъ

Элиме
Сюеме элими эрттен танларын,
Адамларын бирин къоймай,
Аз къалсам да, тансыкъ болуп барын.
Тошюме да кеп кириучу элиме.
Туугъандала акъ умутларым сенде,
Атхандыла акъ танларым сенде,
Сенде къууан - дуния насыбы да сенде,
Хар кюнде да саулыкъ тилеиме санга.

Тугъандала
Акъ тангыны салам бери атханын,
Ма кюню да къайгысыз батханына,
Толгъан ай дунияны жарытханына,
Жашчыкъны да жукурга батханына,
Къууанна терекни чакъгына,
Танларны да сенюсиз атханына,
Тау суучукъну чукурдан акътханына,
Сабийни анасына чалханына,
Иги къызчыкъ мурагын таханына,
Къанатлыны бийикде уханына,
Сойгенини да сыймекликке ачханына,
Жаш да сойгенин алып къаханына,
Къууанна ана бешикке къаппанна,
Жолоучу да къууангъа ашкисге атланса.

Жерни башын от алып Ана болмаса дунияда.
Жер да ичине батареда Ана болмаса дунияда.
Дуния къуу болур эди Огурусуз жел зуулдай.
Жаны болгъан зат да болмай, Кюносуз, айсыз шуулдай.
Бу дунияда инсанла,
Баш урайыкъ анагъа.
Торленмезлик, олмазлыкъ Ышангъа къалагъа.
Ким болур жер башында Алай тазасюерик?
Жалан анагъа жерде Торленмезлик, олмазлыкъ Ышангъа къалагъа.
Жерде патчах эсенг да,
Тобукълан ана алыпна.
Санга жан берир ючюн,
Жанын берген анагъа.

Сенюсиз атайн манайарын
Кечеле сакълауда оздула,
Жолгъа а - чокисиз аездиле,
Хар кюнде да къурай алгъанга,
Кюнлерин да мурад багдыла.

Кюнлени кечеле алыша,
Алай бла ёмур ашыра,
Жюрегде болгъан затланы Сенден окъсиуна жашыра.

Жашуа а кеси ишин эте,
Жюрежин, жашлыкъдача, элте,
Кюнге бла ёмур да ёте,
Жылыла уа биотонда кете.

Келир жюрекке жашлыгъын,
Заманы арха къайтарсангъ,
Айтхалмай къалгъан сёзлени,
Жаныгъдан манга айтхалсангъ.

Жаратхан Эли Аллах Элибин бир бирге,
Сен а севимдиги аны,
Иш этмедиги билмиге.

Жюрегимде къалдыла
Санга айтър сёзлерим.
Эшитиримсе къабырдын,
Жумлугъанда келерим?

Къытайн ишгижи жаныгъан
Жаннет туйюмлюдо дуния Сабий кюлгенин кёрген.
Сотден къызгъан бишюнню Сабий аузана берген.

Ол туйюмлюдо жаннет Сойгенин алай кёрген?
Ол ариу къоруулай,
Къанатларын кенг кёрген.

Жаннет туйюмлюдо ол - Ариулыкъну кёрю билсиз?
Кёкге айгъа, жулдузга,
Жерге да салам берсенг.

Табийгъатны къуачында Тийип келген кюнюм кёрген.
Жюргими, жылыуна Сойюнуу салам берген.

Бу дуниядады жаннет- Кеп кёчюшгъанды - 1,5 керге,
Алай бла анда 19,2 минг сомга жетгенди.
Чечен экинчи жердеди.
Анда узасталаны хахларына 89 проценту къошулгъанды - 21,5-шер минг сом.
Ючюнчю жерде Актуйдады, анда узастала 45,2-шер минг сом аладыла.

25 региону юрткючюлер да иш хакъ бла орталыкъ кёрюмюлеге жеткендиле.
Тюркестан, Тюменск, Курск эм Курган областьтады Иги эинденден къарайды.
Терликс тюзлюкню марайды - Дуния дегенинг алайды!

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Ата журтум, сен мени -
Жюргими тамлары,
Башха жерде къайтхалсам
Адамныгъа къабырды!

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Къызгъангъа жетген болса, Къуачылар эдим таууаны.
Тюзлюк хорлады бюгюн Онуларын жаулану.

Эркин болду мени халкъым,
Ата журтка къайтыргъа,
Эркинлик да берилды,
Къыйынлыгъын айттыргъа.

Аллах буормасын манга
Ата журтдан кетерге
Патчахлыкъ бергес да,
Аныс жашуу этилсе.

Вохра
Устазлагъа - къошум

Школада ишлеген узастаны орталыкъ айлкъ иш хакъы 32 мин сомга жетгенди - ол 2013 жылда маркъа болгъан эсе 25 процентге кепю, дегенди Билим беру эм илму министрствону пресс-службасында.

Алай бла жылыны биринчи жарымында узасталаны иш хакъларыны къырадалы орталыкъ айлкъ иш хакъ чакълары болгъанды. Кеп къалмай эки жерте кёрбегенди узасталаны хахлары Актуйда.

Анда шендо узастаны орталыкъ айлкъ иш хакъы 67,4 мин сомду. Муранск, Магадан областьтады эм Мянъ-Манжийск автоном округта узасталаны иш хакъларына 60-шар процент къошхандыла.

Билим берууно эм илму министрствосунда айтхандарына кере,

Россейни регионларыны асламысында школу устазла къыралыны субъектлеринде орталыкъ иш хакъын эсе кёрбюрек иш хакъ аладыла.

Сабий садлада урунгангъаны жалналары да сезерча кёбийдендиле. Юретиучюле жылыны экинчи кварталында алгъын алып январьнында эсе 20 процентге кеп алгъа бындыла.

Къыралыны юрткючюлерини орталыкъ айлкъ иш хакълары 24,1 минг сомга жетгенди.

Юретиучюлени иш хакълары-

на артыгъа Къарачай-Черкесде кеп къошулгъанды - 1,5 керге, алай бла анда 19,2 минг сомга жетгенди.
Чечен экинчи жердеди.
Анда узасталаны хахларына 89 проценту къошулгъанды - 21,5-шер минг сом.
Ючюнчю жерде Актуйдады, анда узастала 45,2-шер минг сом аладыла.

25 региону юрткючюлер да иш хакъ бла орталыкъ кёрюмюлеге жеткендиле.
Тюркестан, Тюменск, Курск эм Курган областьтады Иги эинденден къарайды.
Терликс тюзлюкню марайды - Дуния дегенинг алайды!

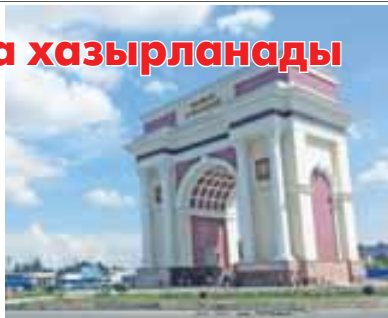
«Российская газетада» кёчюролоп басмаланды.

Таппаныры

Шахар байрамгъа хазырланады

Республиканы, Нальчикни, Билимини да кюнлерин белгилерге артыкъ кеп заман къалыгъанды. Байрамгъа хазырлана турган ара шархъарыбызны бети кюн сайн тюрлене барады. Орамларына жангы

асфальт салынады, мекамланы ташлары жарыкъ болула бла сюртюленди, баннерле тагылынды. Ленин, Ксурибланы Къайсын аты проспектеде, Шогенцукъов эи башха орамла да кече тюрсюнлю чырыла

жаньп, кьзге ариу керюнедиле. Бу кюнде уа Нальчикге Плитгорск жанындан кирген жерде «Емюрде да Россей бла» арканы да жангъаргы ишле башланганды. Аланы шахар администрацияны къурулуш организациасы колгъа алгъанды. Ремонтчула айтханга керё, ала арканы эм

Арканы жангъартадыла.

аны төгеригинде колхан плитканы жангъанды салып, сюртюп да 29-чу августха бошарыкъдыла. Аны ючюн шабат, быых кюнде демей ишлейдила.

ХОПАЛАНЫ Марзият. Суратланы автор алгъанды.

Нальчикде орамладан бирине асфальт саладыла.

ЖАНДАУУРЛУКЪ АКЦИЯ

Сейирлик жолоучулукъ

Жангы окъу жылы алында да Урунуучу эм социальный айнытууну министрствосуну ишчилери жандауурлукъ акция бардыргъандыла. Жыйылган ырсыкъгъа уа ала Кисловодск шахаргъа эжурюнгъа республиканы районларындан бла шахарларындан 45 школунчу элтгендиле. Была кеслери да кён сабилеи, къолайсыз, къыйын жашуу болуулагъа тошгөн кюйорледендиле. Жайны кезиунюде бир къауум сылтауланы хатасындан, кеслерины жашагъан жерлеринден башха жерге чыгыш, лагерлерде, санаторийлерде солтургъа онглары болмагъанадыла.

турган жангы окъу жыл бла алгъышлагъандыла, саулукъ эсенлик, жетишмеле төгөгендиле. - Сиз бююнлюкде, шубхла болуп, иги солуп, төгерекде къалай ариу затла, жерге болгъанын керюргюз, севсегиз сюебиз. Кытыгъызда аламатлыкны, туугъан жеригизни, журтугъузну багъаларгъа юйренирге ашхы онгларыгъыз болуула, дегенди министр. Жолда сабилени биргелерине - медицина иши, эжурюводан, сагъынылган ведомстводан да келечилери. Школчула Кисловодскни айттыкълы паркында болгъандыла. Алагъа уа культура эсгертиленин, бир замалда мында жашап тургъан жылда адамланы юсеринден да айтхандыла. Сабиле дельфинариюде керген затларын да унутуруу тойдолгъандыла. Ала барысы да суратха да тошгөндиле.

Бизни корр.

ТАЛАУУРЛУКЪ

Акъыл жыймагъанды

Мындан алда Россейни МВД-сыны Нальчикде управленийны следствие управленийны 2-чи бюиюню гражданын А.-ны уголовный ишине къарап бошандыла. Ол уголовный кодексини 162-чи статьясыны (2-чи кесиге керё төрсленди (тачуулу къыны ючюн), Титиу ишине кезиунюде ачыкланганына керё, 2013 жылда 22-чи марта кюндоз сагъат 15-ден 30 минут озуп, А. кеф болуп тургъанлай, Нальчикде Шогенцукъов орамда юйле тилин арбазында алгъын сюд итиген Ш.-гъа тюбегенди. А. аман акъыл бла Ш.-ны

юйно арбазындан аракъгъа, кезден тешагъа, чакыргъанды. Андан юйге селеширге сотовый телефонунгу бер деп тилегенди. Ш., танышыны аман акъылы билмей, «Нокия С5» телефонун анга узатама дегендей, аны хуржундан 500-сомлукъ ахча да чыкъгъанды. Аны кёрюп, А. сермел, ахчаны да, телефонун да сыйгъаргъанды. Алай А. аманыкъ ишине ахчырына жетдирирге керюшип, Ш.-ны аркасына таякъ бла

уруп ойсурутханды, зор бла 6430-сомлукъ сотовый телефон алып кетгенди. Алай бла А. уголовный кодексини 162-чи статьясыны 2-чи кесиге керё аманыкъ иш этгенди (биреуню ырсыкъсын сыйырар ючюн, зорлукъ этиги, къолуна тошгөн зат бла уруп, жанына, жашууна къоржуу салуу). Эндиге дери да А. аллай аманыкъ ишлери ючюн уголовный жууапха кён керё тартылгъанды.

Россейни МВД-сыны Нальчикде управленийны пресс-службасы.

МАДАРЛА ЭТИУ

Терсни, тюзю терк айырырча

ГИБДД-ны битеу патруль автомашиналарына видео-контроль система орнатылгъанды. Ала автоспектралы кюлькучулары кеслерины иш юсюнде къалай жорютгелерине керюзтюркоюкде, автомашиналыны водителери бла даулаш чыкъса, ападан ким терс, ким тюз болганын ачыкларгъа болушуркыдыла. Видеоконтроль система жаланд транспортну тыш болууну кезге турау этип къыймай, аны ичинде не болганын кюзюрге къарганына керюзтөди.

лицияны кюлькучуларыны жанындан законга этилген бузукълукъланы ачыкларгъа да къолдан келдики. Былайда дагында бир затха эс бурулууну дурус керёбиз. Жолда кетип бара, жол-патруль службаны кюлькучулары бла сёлөшүрге, даулашаргъа тошсе, аудио эм видео мадарланы хайырланаргъа керюкди. Ол заманда терсни, тюзю араларын айыртын тынч болуукъду.

Бу затны юсюнден энчи белгилеп айтырла керюкди: къырал автоспектрала кеслерины энчи видеореистраторларын кюлькучуларын толтургъан кезиуде хайырланаргъа эркиндиле. Кесинкиминде огъесе кюлькучун толтургъа берилген видеореистромуду аланы башхалыклары жокьду, болууну тюз ачыкларла шартланы керюзтюню ансы. Жолда жоруюню жоруукъ.

ларына бузукълукъ этилиу бла байламлы административ иште, даулашка сюдде къырада туруп, видеоконтроль оборудуванийны шартлары бирча эсе алынадыла. Аны алайгъызын жолда жоруюню жоруукъларына «фотовидеофиксация» эм анга тийишли жол белги кийирдиле. Ала уа водителере бла алай белги салынганы ол тийереде автомашина терк неде акыртгын баргъанын, жолда жоруюню жоруукъларына бузукълукъ этгенин бла къылазын суратха алып, керюзтюп тургъан энчи техника амалла хайырлангъанын билдиредиле.

КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сыны пресс-службасы.

Кёйно къуагъында

Парашют спортну сайлагъанлагъа

Энди Прохладнаны адамларыны парашют спорт бла керюшип амаллары болуукъду. Районун администрациясы Ульяновский элини къатындагъы аэродромну хакъсыз «Парашют спортну федерациясына» берир муратыды.

Тергюлеге керё, бир жылгъа мында 25 парашютти-разрядник хазырларгъа онг барды. Андан тышанда да, пилотлык ишине билирге сюйгенлеге да аллай амал табылгъанды.

Прохладна районун администрациясында физкультура бла спорт бюиюне башчылык этген Анатолий Куценко билдиргенге керё, жыл кезиуде аэродромну тийресеңде спорт эм саулукуну ююлген лагер ишлериди. Анда абадан класслада окъугъан школчула физкультура эм аскер-прикладный многоборьден жараула этеридиле.

Есе келген тёлону Ата журтуна сюймеклиги болууча, айнырча, аны бла бирге уа аскерде кюлькуч этерге хазырларгъа, къырал алында борчун тынгыла тамамалугъа федерация улуу къошумчулыкъ этер деп ишанабыз, дегенди Куценко.

Бизни корр.

ТЁЛУКДЕН ТЁЛУКЕ

Ветеранланы насийхат сёзлери

Бу кюнде Россейни МВД-сыны Нальчикде Управленийны энчи составы бла тобешу болганды. Анга ОВД-ны эм ич аскерлени ветеран советини председатели ич службаны отставкада полковник Эдурд Демяненко ич полицианы отставкада полковник Исхак Касаев кыатышандыла.

баргъаны анстан туюлюду. Белгилисича, адамла кеп алгъуу бла службаны кюлькучуларына барадыла, болушукъ излейдила. Ала кеслерины жорютгелерине, борчларын толтургъанларына керё бичеи дагъа жамауат саулай Россейни Ич ишлерини министрствосун.

Тамата тёлону келечилери ич ишлени органдарында кюлькуч этиуде сынауларыны юсюнден айтхандыла, уястка улполномоченыйлени ишлеринде айырар не затлагъа эс бурургъа керюклисин ангылатхандыла. Аны бла бирге ала окъулула кюлькуч этгенден жууаплыккъ бююнлюкде артыкъта улуу изленигенин чертгендиле. Аланы оюмларына керё, тёлонины келечилери,

бир бирлерине сынауларын айт, сёзлери, ишлери бла бизуша турсала, жер-жердеде нызамны кюлькуче, законлукъны сакъларгъа къолдан келликчи. Управленийны начальниги кюлькучун толтургъан полицианы полковник Гедраланы Марат, тобешиуде айтылган оюмланы тюзге санагъанын белгилей, былай дегенди: - Бююн уястка улполномоченыйлени юсеринден сёз

Аны сөбелли бу службаны энчи составы не къадар тынгылы, къайгырулулу ишлесе, адамла аны багъаларгъадыла, анга ышаныркъыдыла. Алай бла битеу МВД-ны сыйы, даражасы да воеврики.

Россейни МВД-сыны Нальчикде Управленийны пресс-службасы.

Белгилеу

Энергетикле - Элбрусну башында

Север Кавказны регионаралы сетевой компаниясыны (МРСК СК) КЪМР-де бюиюню кеслени башчысы Элбрусну башына чыгаргъанды. - Бу жумуш бла бюиюню финансла директору Александр Александров ючю специалист бла бирге предпритияны оненикчи жыйылган белгилегенди, деп билдиргендиле аны пресс-службасында.

Европаны кеп бийик теплесине, ююнню халы да себеллик этгенликте, биз эм азындан сөгиз сагъат чаклы баргъандымыз. Элбрусну сураты да компанияны байрагъында бошуна ишленгенди. Ол бизни ишбизде бийик жетишимлеге итнукоюбно белгиледи, - деп, Александров бу иш аны таулагъа ерлеуде биринчи сынауу болганын чертгенди.

Энергетикле шөндюге дериде чыкъгъан эдиле Минги тауну теплесине. Биринчиле 2009 жылда белгиле адамланы юсеринден да айтхандыла. Сабиле дельфинариюде керген затларын да унутуруу тойдолгъандыла.

Къарачай-Черкесде бюиюню электромонтерлары болгъан эдиле. 2010 жылда уа компанияны

Бирге ерлеген эдиле ары.

ЖЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Марина Кучина Стокгольмдан доммакъ майдал бла къайтханды

Мында алгъаракъда Стокгольмда (Швеция) женгил атлетикадан «Бриллиантовая лиганы» оненикчи этапы бардырылганды. Къабарты - Малкъар Республикадан ол сайлы эришулеге къатышкан Марина Кучина анда «Покорител» деген Ата спорт клубуну атындан чыкъгъан эди. Ол, 194-сантиметрик планканы башы бла секирип, ююнчю жерге тийишли болганды. Аны азындан Анна Чирерёва барды. Алай бла Россейден баргъан спортчула алты алчы жерге чыкъгъандыла.

Саулай айтханды, дунияны алгъаракълада бардырылган биринчилегинден эсе керюм-табылгъанды.

«Бриллиантовая лига» быыл биринчи майда башланганды. Анга атлетикадан, салтаны сызгандан, жюриор эришгенден эм марафондан къалгъан 32 дисциплина киреиди.

Бизни корр.

ДЗЮДО

Дунияны чемпионатына юч жерлешибиз къатышырыкъды

Августда Бразилияны Рио-де Жанейро шахарында дзюдодун дунияны чемпионаты башланганды. Эришюле Россейни жыйылгъан командасыны доммакъ майдал бла къайтханды.

ни жаз Олимпияда ойналгъа кытырла себеллик этер деп ышаныркъанды. Жылны июнде дзюдочулна эм къарауучула да онтерт категорияда чемпионла бла алчы жерлеге тийишли айырлыра деп сакълайдыла. Россейден жыйылгъан команда бу жол эришюлеге кючлонени санларында барды. Нек дегенде Лондонда болган Олимпияда оюнлада спортну бу тюрсюннен майдалланы кючосон бизни къырааны келечилери къытыхандыла.

60 килограмм ауурукъда дунияны Кубогуну чемпионатларыны къатышыл биринчи керё чемпион болган, экинчи жол а кючюш майдал алган Беслан Мудранов тутушуркыду. 66 килограмм ауурукъда дзюдодан Европаны чемпионатында доммакъ майдал къолуп болгъан Алим Гаданов сермеширди. 73 килограмм ауурукъда дзюдодан

Европаны вице-чемпиону Мурат Кадзочо жыйылгъанды. Жашуа Руфль Бабоянца Олег Саралювца, Мурад Хасирюковца эм Руслан Кимде жаруу этедила.

Бизни корр.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКТОРЛАТЯ:
БЕИПАЙЛАНЫ Муталип (баш редактору орубасары),
КЪОНАКЪЫЛАНЫ Хасан (баш редактору орубасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууапны секретарь),
ТЕКУЛАНЫ Хауа, (жамауат политика бюиюню таматасы).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору ирибейни - 42-63-41. Баш редактору орубасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууапны секретарь - 42-66-85. Секретарь - 40-93-62. Корреспондент - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕЮМЛЕЕРИ:
Жамауат-политика бюиюню - 42-67-68, 42-24-02. Экономика бюиюню - 42-66-73. Жууапны бюиюню - 42-75-82. Социальный политика бюиюню - 42-66-76, 40-59-18. Жангъылмакъ эм спорт бюиюню - 40-93-39, 42-66-71. Нысымакъ эм редакция бюиюню - 42-37-94. Тиражчы бюиюню - 47-31-26. Сурат алыучу - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къысгъат жююртөмейди. Кюль жазмагъа рецензия этилмейди эм ала артыкъ кайтарылмайды. Газетте басылганын материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишимге болуукъду. Алды айтылган хар зат ючюн Россей Федерацияны Басмама кескенди законга тийишлиликте материалла авторлары кеслери жууапталыла. Редакция авторлардан 400 гектегизден (мамыла бла жазылган 5-6 бет) кеню аймакды. Газетте басылганын материалла авторлары кюрумуу жаны бла Кыбарты-Малкъар регион инспекциясы 1994 жылда 14-июнь регистрация этилгенди. Регистрация номер — 0066. Индекс - 51532.

Газетни басмагъа КЪМР-ни Азаматлы информация органы, жамауат эмди инт органдарына жаны биз министрствосуну компьютер службасы хакъ этгенди.
Газет «Тетраграф» ООО-ну типсетиле редакциясы башланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 33
Газетини келерине тапшыруу ючюн КЪМР-ни пошта ныгыны федеральный Управленийны жууапталы. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10
Газетини келерине тапшыруу ючюн КЪМР-ни «Роспочта» акционер общество жууапталы. Телефон: 42-69-34

Номерге графике керё 19.00 сагъатда кюль салынады. 20.00 сагъатда кюль салынганды.
ГАЗЕТИНИ НОМЕРИН ЧЫГАРЫЛАЛА:
Теммонла Мухадим - джурунуй редактор;
Кетегенчила Зульфия - жууапчы секретарь, орубасары; Зевданын Лида (12-чи бетте), Акушуканы Оруза (3,4-чу бетте) - корреспондент.
Тиражы 2660 экз. Заказ № 2206
360000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти, 54
элкертну почта: elkor_50@mail.ru